

Täysistunto

Tiistai 16.11.2021 klo 14.01—20.21

21. Lakialoite laiksi perusopetuslain 11 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 87/2020 vp Sebastian Tynkkynen ps ym.

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 21. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

Lähetekeskustelua varten varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Avaan keskustelun. — Esittelypuheenvuoro, edustaja Tynkkynen, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.46 **Sebastian Tynkkynen ps** (esittelypuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa herra puhemies! Kun aloitin kansanedustajan työtä, oli itselleni selvää, että korjattavaa maassamme riittää. Kun lukee päivittäin tulevia kansalaisten viestejä niin nuorilta kuin iäkkäämmiltäkin tai tapaa kansalaisia niin isommilla kuin pienemmilläkin paikkakunnilla, on tämä vielä aiempaakin selvempää.

Yksi tällainen osa-alue on kansalaisten kohtaamien erilaisten talousongelmien määrän valtava lisääntyminen. Siksi olen heti kansanedustajataipaleeni alkumetreiltä asti halunnut puuttua niihin epäkohtiin, joita tämä kokonaisuus pitää sisällään, ja olenkin esittänyt useita tilannetta korjaavia toimia. Velka- ja talousongelmien määrän on annettu Suomessa paisua sellaiseksi, ettei sen hyvinvointiyhteiskunnassa pitäisi olla mahdollista. Kun tätä kokonaisuutta on kansanedustajana tarkastellut niin lainsäädännön kannalta kuin kansalaisten ja useiden asiantuntijoiden kanssa keskustellen, on käynyt entistäkin selymmäksi, kuinka suuresta kokonaisuudesta puhutaan. Velkaongelmien kanssa painivien kansalaisten jakamat kokemukset pysäyttävät mutta antavat myös kallisarvoista tietoa siitä, mitä meidän tulisi yhteiskunnassamme tehdä tilanteen korjaamiseksi. Velkaongelmien ja lukuisten muiden taloudellisten ongelmien vaikutukset ulottuvat läpi koko yhteiskunnan, eikä ole olemassa yksittäistä kaiken ratkaisevaa ihmelääkettä. Tarvitaan useita korjaavia toimenpiteitä, joilla kurssia saataisiin pysyvästi muutettua.

Arvoisa puhemies! Kun keskustelee velkaongelmiin ajautuneiden kansalaisten tai ongelmiin ratkaisuja etsivien asiantuntijoiden kanssa, nousee kerta toisensa jälkeen esille yksi keskeinen toive, jolla olisi mahdollista ennaltaehkäistä talousongelmien syntyä. Kansalaisten ja asiantuntijoiden viesti on nimittäin selkeä: kansalaisten osaamistasoa talousasioissa pitäisi parantaa. Talousasioita pitäisi opetella monipuolisesti jo nuoresta pitäen ja siihen tulisi varata riittävästi aikaa, sillä kyse on elämän kannalta hyvin merkittävistä asioista.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 134/2021 vp

Usein taloudelliset päätökset niin hyvässä kuin pahassa määrittävät elämämme suuntaa ratkaisevasti, halusimme sitä tai emme. Nuoruudessa tehtävät virheelliset päätökset ovatkin usein hyvin kauaskantoisia. Ne voivat vaikuttaa esimerkiksi siihen, pääseekö myöhemmin etenemään haaveammattiinsa, pääseekö hankkimaan perheellensä haluamansa kodin tai vaikkapa siihen, millaiset harrastukset omille lapsille on mahdollista toteuttaa. Pahimassa tapauksessa huonoista taloudellisista ratkaisuista seuraa pysäyttämätön, pohjalle vievä kierre, jonka seurauksena kaikki nämä voivat tuntua kovin kaukaisilta asioilta. Se on monen kansalaisen kohdalla valitettavasti todellisuutta, kun pelkkä päivästä toiseen selviytyminen ja ruuan pöytään saaminen vie kaikki voimavarat henkisesti ja taloudellisesti.

Olisi kaikkien kannalta toivottavaa, että nämä ongelmat saataisiin väistetyksi jo ennen kuin ne pääsevät muodostumaan. Tehokas keino tämän saavuttamiseksi olisi panostaa talousasioiden kattavaan opetukseen kouluissa. Nykyinen, pintapuolisempi talousasioiden käsittely esimerkiksi yhteiskuntaopin tunnilla ei anna nuorillemme riittäviä taitoja käsitellä omaa taloudenpitoa koskevia päätöksiä, joita me kaikki elämässämme kohtaamme.

Arvoisa puhemies! Moni talousvaikeuksiin ajautuva oppiikin tarvittavia taloustaitoja vasta kantapään kautta siinä vaiheessa, kun ongelmat ovat jo muodostuneet ja niihin etsitään hädän hetkellä ratkaisuja. Silloin mieleen tulee ymmärrettävästi ajatus, että kunpa tämänkin asian olisi tiennyt jo aiemmin, niin monelta harmilta olisi välttytty. On ymmärrettävää, että veroäyrit, lainakorot, asuntosäästäminen tai vaikkapa peliautomaattien kätkevät petolliset todennäköisyyslaskennat eivät nuoren elämässä vaikuta ajankohtaisilta tai kovin kiinnostavilta asioilta. Samaan aikaan kuitenkin some on pullollaan pikalainoja markkinoivia julkikkia ja uhkapelivoitoilla juhlivia peliyhtiöiden mannekiineja. Se luo valitettavan otollisen alustan hämärtyneelle todellisuudelle ja puutteellisille taloustaidoille, jotka voivat pahimmillaan tuhota monen elämän.

Teemme näitä merkittäviä taloutta koskevia päätöksiä läpi koko elämämme, joten miksi emme myös opiskelisi niitä ajoissa? Kun moni nuori toteaa koulun penkillä oman inhokkioppiaineensa kohdalla, että ”en tule tätä tarvitsemaan elämässäni”, ainakaan talousasioiden opettelussa tämä ei pitäisi paikkaansa. Tulevista opinnoista, ammatista tai muista elämänvalinnoista riippumatta talousasioiden osaaminen on tarpeen joka päivä aivan meille kaikille. Jos tyydymme toteamaan, että kyllä niitä korkolaskuja matematiikan tunnilla harjoitellaan tai että esimerkiksi verotusta käsitellään yhteiskuntaopin tunnilla, olemme pahasti jäljessä.

Arvoisa puhemies! Ei riitä, että talousasioita käsitellään jonkun toisen oppiaineen yhteydessä, jossa talousasiat ovat kuitenkin aina sivuroolissa. Talousasioille tulee sen sijaan osoittaa selkeä oma tilansa opetussuunnitelmassa, sillä eiväthän talousasiat ole sivuroolissa meidän elämässämme — vaan päinvastoin. Vielä vähemmän ne ovat sivuroolissa siinä vaiheessa, kun perintätoimistot lähettävät laskuja, luottotiedot ovat menneet ja ulosottovelka kasvaa. Maksuhäiriömerkintä löytyy tällä hetkellä jo noin 400 000 suomalaiselta.

Korkoa korolle -laskut ja yksittäiset koululaisten tekemät pankkivierailut olivat varmasti riittäviä aikana, jolloin lainarahaa sai ainoastaan kivijalkapankista, luottokorteista ei ollut tietoaakaan ja kulutuspäätös edellytti setelien kiikuttamista liikkeeseen, jossa haluttu tuote oli myynnissä. Nämä opetustavat ovat toki edelleenkin ajankohtaisia ja tarpeellisia, mutta ne eivät yksinään ole riittäviä. Opetuksessa tarvitaan sellaista muutosta, joka vastaa sen muutoksen kokoluokkaa, jonka yhteiskunta ja nuoret ovat kohdanneet: käteistä rahaa ei juurikaan käytetä, raha liikkuu näyttöä pyyhkäisemällä tai korttia vilauttelemalla, tuotteen

Pöytäkirjan asiakohta PTK 134/2021 vp

voi tilata verkosta osamaksulla, ja jos sekään ei riitä, niin vakuudettoman pikavipin saa parilla klikkauksella. Juurikaan enempää ei klikkauksia vaadi myöskään nettikasinoihin kirjautuminen, jossa vain taivas ja pikavippien saanti on rajana menetettävälle ominaisuuksille.

Ei ole syytä myöskään vähätellä kotikasvatuksen merkitystä talousasioiden opettelussa. On kuitenkin tarpeen muistaa, että kaikilla vanhemmilla ei ole mahdollisuutta tarjota sellaista osaamista, jota nuori tuekseen kaipaisi. Jos vanhempien oma talousasioiden hallinta on retuperällä, on lapsen saama esimerkkikin usein sen mukainen. Miten nuorelta voitaisiin vaatia heti täysi-ikäisyydestä alkaen järkeviä taloudellisia päätöksiä, jos niitä ei ole kotonakaan tehty, saati opetettu? Pahimmassa tapauksessa lapsen omatkin säästöt ovat hupenneet vanhempien peli- tai päihderiippuvuuden seurauksena. Emme voi sysätä vastuuta talousasioiden opettamisesta pelkästään kotien vastuulle, emmehän tee niin minkään muunkaan tärkeän opeteltavan osa-alueen kohdalla. Kaikille nuorille on tarjottava riittävän hyvät avaimet hallita omaa talouttaan heti elämänsä alkutaipaleesta asti riippumatta siitä, minkälainen kotitausta kullakin sattuu olemaan.

Esitän tällä lakialoitteella, että perusopetukseen lisättäisiin kaikille yhteisenä aineena taloustiedon oppiaine. Jatkossa kaikille opetettavat aineet olisivat äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli, vieraat kielet, ympäristöoppi, terveystieto, uskonto tai elämäntietosomustieto, historia, yhteiskuntaoppi, matematiikka, fysiikka, kemia, biologia, maantieto, liikunta, musiikki, kuvataide, käsityöt, kotitalous ja näiden lisäksi nyt siis taloustaito. Ihmettelen, jos joku väittää, että taloustaito ei kuulu tähän joukkoon. Sen sijaan nyt pitäisikin kysyä, miksi se ei vielä ole siellä joukossa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja edustaja Mäkynen, Jukka, olkaa hyvä.

18.55 Jukka Mäkynen ps: Kiitos, arvoisa puhemies! Taloustaitojen oppiaine tulisi ehdottomasti lisätä peruskoulujen opetussuunnitelmiin. Tosiasiaan on se, että moni nuori on ajautunut velkakierteeseen ja maksuhäiriömerkintä vaikeuttaa merkittävästi eri asioiden saantia. On tärkeää, että ihmisten velkaantumista saadaan hillittyä tulevaisuudessa. Pitkässä juoksussa taloustaitojen oppiaine peruskoulussa vähentäisi suomalaisten velkaantumista, kun vastuullinen taloudenpito tulisi jo nuorella iällä tutuksi.

Vuonna 2018 toteutetun Nuorten talousosaaminen -tutkimuksen mukaan nuorista 90 prosenttia on sitä mieltä, että koulun pitää opettaa taloustaitoja, ja vain viidennes nuorista koki saavansa riittävän talousosaamisen koulusta. Kyseisen tutkimuksen mukaan nuorten heikko talousosaaminen huolestuttaa myös opettajia.

On siis selvää, että nyt käsittelyssä olevalle lakialoitteelle on todellinen tarve. Kannatan tätä edustaja Tynkkysen tekemää lakialoitetta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hopsu, olkaa hyvä.

18.56 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Kiitos tästä tärkeästä ja hyvästä nostosta taloustaitojen ja -tietojen paremmasta osaamisesta Suomessa. Tarve on varmasti havaittu, ja katselin tuossa noita opetussuunnitelmia sekä perusopetuksen että lukio-opetuksen osalta, ja siellä näihin monialaisiin opintokokonaisuuksiin tämä taloustieto kuuluu. Eli varmasti-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 134/2021 vp

kin niistä ajoista, kun me olemme käyneet koulua, opetussuunnitelmat ovat uudistuneet ja taloustiedon osaamista ja sitä kokonaisuutta on sinne lisätty.

No se sitten, toteutuuko se siellä koulun arjessa, kun se on osana esimerkiksi matematiikan opetusta, historian tai yhteiskuntaopin osaamista, varmasti vaatisi sitä, että me opettajien koulutuksessa ja etenkin täydennyskoulutuksessa otettaisiin vahvemmin huomioon tämä taloustiedon opetus ja siihen soveltuvat menetelmät. Luulen, että tämä madaltaa sitä kynnystä lähteä sitten näitä taitoja opettamaan.

Tiedän, että järjestökenttä on meillä tässä suht aktiivinen. Meillä on muun muassa erilaista järjestöjen toteuttamaa yrittäjäyyskoulutusta, ja sitä on täältä eduskunnasta käsinkin tuettu.

Itse muistan omilta harrastusvuosiltani sellaisen mielenkiintoisen partiotaitokisatehtävän, että yöllä metsässä teltassa saatiin veroilmoitus käteemme, ja sitä pisteytettiin sitten, kuinka hyvin mikäkin vartio osasi sen niillä annetuilla tulotiedoilla täyttää. No, veroilmoitusta ei tällä hetkellä joudu täyttämään, mutta tämäntyyppisiä tehtäviä voi hyvinkin integroida hyvin erilaisiin konteksteihin. Esimerkiksi koulussa kotitaloustunneilla on hyvin suuret mahdollisuudet tällaisen hyvin käytännönläheisen talousosaamisen opettamiseen, ja lämmin kannustus sille, että opettajat tähän kouluissa tarttuvat.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Tynkkynen, olkaa hyvä.

18.58 Sebastian Tynkkynen ps: Kiitoksia, arvoisa puhemies! Tässä lakialoitteessa tosiaan haluaisin, että se taloustaito tuodaan ihan perusopetuksesta lähtien omana oppiaineenaan, selkeät omat oppitunnit. Ja meillä on hirveä määrä erilaisia asioita, mitä pitäisi tuoda tähän konkreettisesti, joita sitten käytäisiin oppitunnilla läpi, eikä ehkä välttämättä just silleen, miten toisella asteella ripotellaan erilaisia asioita. Tosiaan voidaan ajatella myöskin tällamoisten vähävaraisten perheitten näkökulmasta, että heidän lapsillaan ei ole samanlaisia mahdollisuuksia kerryttää vaikkapa varallisuutta tulevaisuudessa, koska niitä tiettyjä tietoja ei ole tullut.

Minä itse tulen tosi vähävaraisesta perheestä, ja voisin kertoa pitkästikin erilaisia esimerkkejä, miten minä olen nuorempana ajatellut, että miten tämä elämä tulee menemään. Ihan jo siitä lähtien, että joku omistusasunnon hankkiminen ei ollut minkäänlainen vaihtoehto, vaan se oli täysin selvä asia, että koko elämä tullaan asumaan vuokra-asunnossa. Ihan vaan sen takia, mikä oli se oppi kotoa.

Tai sitten vaikkapa esimerkiksi työntekemisen kulttuuri. Jos on omia vanhempia elänyt sosiaaliuilla ja niin edelleen, niin kuin omalla kohdallani on ollut, ja sitten silloin oikein lapsena, kun ollaan sanottu, että ”no ei sitä nyt vielä töihin, vaan sitten katsotaan jos kesän jälkeen jotain”. Ja sitten silloin lapsena itsekin ajatteli, että minkä takia sitä pitäisi nyt mennä vielä töihin, kun voi tuollakin tavalla olla. Siis tällamoisia lähtökohtia.

Tai sitten vaikkapa yrittämisen suhteen — se ei ole koskaan ollut minkäänlainen vaihtoehto. Ei siihen ole osattu oikeastaan kannustaa. Mutta niin ei ole esimerkiksi meidän kouluissakaan osattu kannustaa, eikä nykyiselläänkään vaikkapa toisella asteella, vaan yrittäminen on vieläkin vähän semmoista demonisoitua.

Mutta on monta syytä, minkä takia tällamoinen ihan oma oppiaine perusopetuksesta lähtien pitäisi saada kouluihin. Minä uskon, että se myöskin yhdenvertaistaisi yhteiskuntaa. Ja sitten se, että puhutaan paljon tällamoisesta — mikähan se termi nyt on, vihreät ja vasem-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 134/2021 vp

misto siitä yleensä puhuvat enemmän. Onko se ”ylisukupolvinen köyhyyden periytyminen” tai huono-osaisuuden tai niin edelleen? Aloite vaikuttaisi selkeästi myöskin tähän asiaan.

Ja nyt vasta sitten tosi myöhään, itse asiassa täällä vasta eduskunnassa, tajusin, että kerta kaikkiaan siis pitää alkaa oikeasti hommaamaan omistusasunto, mutta koskaan aikaisemmin se ei ollut vaihtoehto. Ei yliopiston läpikään käynyt mielessäkään, niin että liian vähän tätä on.

Mutta kiitoksia edustaja Mäkyselle tosiaan tosi hyvästä puheesta ja näitten faktojen esiin tuomisesta. Hyvää tilastotietoa oli siellä. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan.